

Radesyken og medisinhistorien

Michael 2008;5:150–2.

Cand. med. Anne Kveim Lie la fredag 14. mars 2008 fram sin monografi *Radesykens tilblivelse – Historien om en sykdom*¹ til forsvar for den medisinske doktorgrad ved Universitetet i Oslo. Benkene i Universitetets gamle festsal var velfylte med over 70 tilhørere da først professor Marie Clark Nelson (Linköping) og deretter professor Nils Gilje (Bergen) tok fatt på sin opposisjon, med bedømmelseskomiteens tredje medlem, professor Stein A. Evensen (Oslo) som tilhører på den høyryggede komitéstolrekken.

Radesyken er et egenartet fenomen i norsk historie på slutten av 1700-tallet. Navnet betyr den onde eller den stygge sykdommen. De angrepne fikk verkende sår over hele kroppen og ofte skremmende deformiteter i ansiktet. Sykdommen gjorde stort inntrykk i samtiden og medførte blant annet at våre første sykehus med behandling som hovedformål ble opprettet – radesykehusene. Sykdomsforekomsten satte i gang en viktig helse- og sosialpolitisk debatt om hvordan samfunnet skulle ta seg av syke og fattige i sin alminnelighet. Derfor har radesyken en så sentral plass i norsk historie, og det er å drøfte dette som er avhandlingens hovedanliggende.

Men – hva var radesyken *egentlig*? Doktoranden heller til at den i og for seg gamle fortolkningen er riktig – det mest sannsynlige er at pasientene led av en ikke-venerisk treponematose. Men det kan også ha vært andre sykdommer, eventuelt en blanding av flere sykdommer med liknende symptomer og tegn. Datidens klassifikasjon siktet ikke nødvendigvis mot å gi en *diagnose*, men mot å gi anvisning om *behandling*. 1700-tallets sykdomsbetegnelser lar seg ofte ikke oversette til moderne diagnoser av rent logiske grunner, og radesyke er en slik sykdomsbetegnelse.

¹ Lie AK. *Radesykens tilblivelse – Historien om en sykdom*. Oslo: Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo, 2008. (Doktorgrader forsvart ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo. No. 606.)

Utsnitt av tilhørerskaren ved Anne Kveim Lies prøveforelesning i auditoriet, Frederik Holsts Hus, Universitetet i Oslo, 13. mars 2008. På første rad midt i bildet, fra venstre: Professor Marie Clark Nelson, professor Nils Gilje, professor Stein A. Evensen og doktoranden, cand. med. Anne Kveim Lie. Disputasleder var professor Gerd Holmboe-Ottesen (t.v.). De som satt i trappen etc. i det overfylte auditoriet, er ikke med på bildet! (Foto: Ø. Larsen)

Det doktoranden har gjort i sin avhandling, er å anlegge det hun kaller en historiserende tilnærming. Hun diskuterer radesyken på bakgrunn av dens samtid, på dens egne premisser. Radesyken hadde sin egen eksistens, sin egen plass i helsehistorien og vitenskapshistorien, og den fikk sine egne sosiale konsekvenser – men alt i samspill med den verden den hørte hjemme i. Dette er det viktigste for oss å lære om, ikke hva radesyken *egentlig* var.

Anne Kveim Lie har i tillegg til sin legeutdannelse også idehistorisk bakgrunn. Hun leverte et skarpskodd forsvar for sin avhandling og disputasen ble en akademisk handling med meget høy kvalitet og læringsverdi for tilhørerne.

Dagen før hadde doktoranden holdt sin prøveforelesning over oppgitt emne: *Nyere teoretiske perspektiver og metodiske tilnæringsmåter innenfor medisinsk historie*. Hun høstet stor applaus for sin oversikt over hva som

rører seg i nyere medisinhistorie, spesielt i grenseflatene mellom medisinhistorie og idehistorie.

Anne Kveim Lie åpnet sin prøveforelesning med å sitere Roger Cooter,² sentral britisk medisinhistoriker. I en heller depressiv, større artikkel i det prestisjetunge tidsskriftet *Social History of Medicine*³ fra 2007 hevder Cooter at fagområdet social history of medicine er i en sørgelig forfatning: «Its research agenda is infinitely expanded, and its humanist sentiments continue to touch emotional chords. Politically and intellectually, however, it is sterile. ... the social history of medicine has lost its capacity seriously to engage.»

Han om det.

Kanskje burde Roger Cooter komme en tur til Norge? F. eks. kunne engasjementet omkring radesyken og Anne Kveim Lies doktoravhandling fått ham på andre tanker.

Øivind Larsen
Universitetet i Oslo

² ved Wellcome Trust Centre for the History of Medicine, University College London.

³ Cooter R. After Death/After -'Life': The social history of medicine in post-postmodernity. *Social History of Medicine* 2007;20:441-64.